

Lemhényi Hankó Zoltán (Megyaszó 1905.04.08-Tiszavasvári 1984.03.19) magyar-történelem szakos tanár, iskolaigazgató, a történelemtudományok doktora.

Édesapja Lemhényi Hankó Adorján, Megyaszó nagyra becsült tanítója, iskola igazgatója 1893-ban költözött a székelyföldi Bereck községből a Zemplén-megyei faluba, ekkor választották meg református kántortanítónak. 1898-ban kötött házasságot Pusztai Jakab Margittal. Házasságukból öt gyerek született. Sándor (1900, még ebben az évben meghalt), Margit (1901-1977), Ilona (1903-1985), **Zoltán (1905-1984)**, László (1910-1969). Az élő gyerekek valamennyien a Sárospataki Tanítóképzőben szereztek tanítói diplomát, köztük Zoltán is.

Zoltán házasságot kötött Almási Klárával 1934.09.17 Házasságukból öt gyerek született: Zsolt (1935-1998) jogi doktor, Judit (1937-) tanárnő, István (1939- finommechanikai műszerész, Mihály (1944-)ig. tanár, Péter (1946-)geológus, tanár.

Elemi iskoláit Megyaszón végezte, majd Sárospatakra került a Tanítóképzőbe. Az I. világháború idején megszakította tanulmányait, s Miskolcon két év alatt kitanulta a lakatos mesterséget. A Nagy háború után visszament a pataki képzőbe, ahol olyan alapos képzésben részesült, mely egész életében elkísérte. A magyar nyelv és a történelmi tudományok, s a természet szeretetét itt oltották belé, sőt alapos zenei alapokat kapott.

A Sárospataki Tanítóképző elvégzése után a Fejér-megyei Cecén kezdett tanítani, kántorizált és leventezenekart szervezett és vezetett. 1932-ben nyílt lehetőség, hogy szülőhelyére, a mindig imádott Megyaszóra kinevezzék kántortanítónak. Tanított, kántorizált, tűzoltó egyletet és énekkart vezetett, fúvószenekart szervezett és karnagya lett. Egyik vezéralakja volt a falu kulturális életének. Mint fiatal tanító ásatásokat végzett a település fölé emelkedő Csákó oldalában és az Invár lejtőjén, történelmi gyűjtőmunkát végzett a lakosság, főleg az idősebb korosztály körében. Feledhetetlen számára szülőfalujának szorgos, dolgos, kedves és őszinte népe, a református gyülekezet, a Hernád és az ott töltött fürdőzések, a Sugoró kristálytiszta forrásvíze, a szőlőskert és a hozzátartozó borospincékben eltöltött szép emlékek. Amikor más településre vetette a sors, mindig visszatért, hol vonattal, mikor kerékpárral, idősebb korában olykor öccse Trabantjával, hogy segítséget nyújtson méhész cimboráinak és az újra alakult fúvószenekarnak, s találkozzon szeretett testvéreivel, sógoraival, s magához ölelhesse őket.

Időközben behívták katonának s ekkor László öccse helyettesítette. Tartalékos alhadnagyként szerelt le, s ugyan az egyre gyakoribb katonai behívások zavarták munkásságát, ennek ellenére folytatta korábban elkezdett sikeres népnevelői tevékenységét.

Az Erdély visszatér és Kárpátaljai bevonulások idején ismét katona mundérba bújtatták, majd a magyarok hadbalépésekor a 2. Magyar hadsereg kassai gyalogezred kötelékében frontra vonult. A brianszki erdőkből folyó csatározások folyamán súlyosan sebesült, tüdőcsúcslövéssel szállították a front mögötti katonakórházba. Hosszas gyógyulása közben megszületett negyedik gyerekük, ezért felgyógyulása után nem hívták be újra frontszolgálatra az immár főhadnagyi rendfokozatú tartalékos tisztet.

A front gyógyulása közben utolérte. A visszavonuló németek a megyaszó toronyban foglaltak géppuskájukkal tüzelőállást, ezért a román tüzérség a templomot vette célba és folyamatosan lőtte azt.

Zoltán öccse László, az én édesapám a fronton volt, mi anyuval és Laci bátyámmal egy jó emberünk, a megyaszó Bányai bácsi segítségével Büdszentmihályról Megyaszóra menekültünk az oroszok elől, hogy együtt legyen a család. Hankó nagyapáék és keresztapám, az akkor 120 kilós sebesült Zoli bácsi családja is a református templom közvetlen

szomszédságában laktak. 1944 novemberében és decemberében az ágyúzás, a rettenetes robbanások elől lementünk a pincébe és ott próbáltuk átvészelni a nehéz időket.

Keresztapám, hogy a figyelmünket elterelje a csatazajtól, meséket mesélt, a gyerekek körbevették, engem a hasára ültetett. Egyszer csak a hasára pisiltem. Természetesen én erre nem emlékezhetek, még nem voltam két éves, de ezt a sztorit sokszor elmondták nekem.

A háború után a falu előljáróságának kérésére kiköltöztek a gazdátlanul hagyott György-majorban levő Graefl kastélyba vagyonevédelem és állagmegóvás céljából amolyan gondnoknak. A kastélyban a környező tanyákon lakó gyerekeknek kollégiumot alakított ki. A következő évben alsó tagozatos iskola indult két tanítónő vezetésével.

Az államosítás idején a falu párttitkára szinte elüldözte a faluból, mert apósa Almási bácsi, malomtulajdonos, neki pedig cséplőgépe volt, kulákkistára kerültek. Kényszer helyzetében költözött Kalocsára, ahol a Polgári fiúiskola igazgatója lett. Az emeletes iskola emeletén kialakított szolgálati lakásban kapott a család elhelyezést. Egy alkalommal a kis város főutcáján megpillantotta Kalocsa és Megyaszó párttitkárát, amint nagy büszkén nevetgélve „vonultak” végig. Ezután, szinte állandó jelleggel érezte, hogy a pártbizottság ott, ahol tudott, „betartott” neki munkája során. Érezte, hogy menekülnie kell. A Kalocsai Járási Tanács Oktatási Osztály vezetőjének javaslatára az 1951-52-es tanévet már a Géderlaci Áll. Ált. Iskolában igazgatóként kezdte, s tanított a gyerekeknek magyart és történelmet. Úttörő fúvószenekart szervezett és vezetett.

Szeretett öccse kérésére és szívből jövő hívására 1953-ban Büdszentmihályon (ma Tiszavasvári) telepedett le. A Lónyai úton kapott egy tanácsi bérlakást. A nagy kulákház egyik szárnyában a Zöldmező Tsz irodája működött élükön pipás Csikós Miklós elnökkel, a másik szárnyban kapott helyet a népes Hankó család. Igaz, már csak három fiúgyermek lakott itt állandó jelleggel, mert a két nagyobb egyetemen és középiskolában, idegenben tanult. Amikor ide kerültek, akkor ásták a Keleti-főcsatornát, s mint történész és magyar-történelem szakos tanár kihasználta az alkalmat és történelem szakkörös gyerekeivel ásatásokat és kutatásokat végeztek. A Berecki-parton több sírhalomra és lakóputri maradványára bukkantak. Népvándorlás kori sírokban emberi és állati csontvázak mellett használati tárgyakat találtak. A Deák-halomnál bronzkori edényecskék, kőből pattintott nyílhegyek kerültek elő a föld alól. A leletek egy része az iskola szertárában, más része a megyei és falusi múzeumokban található.

A tanítás és kutatás mellett a helyi tűzoltók parancsnoki tisztét látta el. Öccsével, Lászlóval pedig virágzó, mondhatjuk mintaméhészetet alakítottak ki. Testvére 1969-ben történt halála után átvette az általános iskola rézfúvós zenekarának vezetését, majd Tűzoltó zenekart verbuvált az általános iskolából „kiöregedett” fiatalokból, melynek működését időnként folyamán egyre jobban befolyásolta romló egészségi állapota. A Tiszavasvári Méhész Szakcsoport vezetését és a Tiszalöki Járás Méhegészségügyi felelős beosztást is megörökölte öccsétől, melyet haláláig vezetett és végzett.

1955 őszén a Tiszalöki Járás Művelődési Osztály osztályvezetője lett, egy év múlva megbízták a III. sz-ú Állami Általános Iskola (később Pethe Ferenc, ma Magiszter, a nép nyelvén Üveges iskola) felépítésével és az igazgatói teendők ellátásával, melyet 1967-ben történt nyugdíjazásáig a tantestület szeretetét élvezve nagy szakértelemmel és rugalmasan végzett.

Széki Lajos, volt tanítványa, majd késői utódjának (1995-97-ig a Pethe Ferenc Ált Isk.igazgatója) visszaemlékezése:

„Zoli bácsi az 1954-55-ös tanévben tanított bennünket, amikor nyolcadikosok voltunk. Előadó készsége, lenyűgöző stílusa, sajátos humora a legneveletlenebb tanulóknak

is lekötötte figyelmét. Magyar és történelmet tanított nekünk, s nem csak a száraz tananyagot adta le az óráin, hanem élvezetes történeteket mesélt a történelmi korokról. Az írókról, költőkről mindig tudott valamilyen sztorit mesélni. Mivel István fiának jó barátja voltam, később is sokszor megfordultam náluk, sőt az irodájában is. Szájából szinte mindig kilógott a szivar csutkája. A Csongor szivar jellegzetes (büdös?) szaga átjárta igazgatói irodáját.

Mi nem voltunk kollegák, mert Zoli bácsi 1967-ben nyugdíjba ment, én pedig a '68-as tanévben kerültem a Pethe Ferenc Általános Iskolába, de amikor igazgatója lettem az iskolának, beszámolók és elmondások alapján szembesültem elődjeim munkájával, tetteivel, így az iskola történetével is, melynek egyik „alapozója”, volt.

1956. szeptember elsején a Tiszalöki Járási Tanács rendelete alapján levált a Petőfi utcai iskola az I. sz. Állami Általános Iskolától. Zoli bácsit bízták meg az igazgatói teendőkkel. Ő rögtön hozzálátott a szervezéshez, többek között a Kossuth utcai épület megtervezéséhez szülői segítséggel (Alkaloida Vegyészeti Gyár építész mérnökei). Miután a Tiszavasvári Községi Tanács a kisajátítást lebonyolította, megszervezte, hogy a lelkes szülők megcsinálják az Alkaloida hathatós támogatásával az épület alapjait úgy, hogy a kivitelezésre még nem volt költségvetése és nem volt engedélye a Járási Tanács Művelődési Osztályától. Ezért az osztály vezetője fegyelmet akart a „nyakába sózni”. Zoli bácsi maga utazott fel Budapestre, s az Országos Tervhivatalnál kijárta az engedélyt és rendezte a pénzügyeket. 1957, '58 és 59-ben folyt az építkezés. 1959. szeptember elsején hat modern osztályteremben beindították a szükségtantermek helyett a tanítást.

1961. október 30-án Zoli bácsi javaslatára vette fel az iskola a Pethe Ferenc nevet. Sokan kérdezték, hogy ki az a Pethe Ferenc. Mint történész magyarázta el a „hitetlenkedőknek” településünk nagy szülöttjének, a reformmezőgazdászának életútját.”

Idők folyamán kutatott országos és megyei levéltárakban, gyűjtötte az anyagot Megyaszó és Büdszentmihály történetéhez, s közben a Pécsi Tudomány Egyetemre járt. Nyugdíjazása után 67 évesen doktorált. Disszertációjának témája: Magyarország története, az 1848-49-es forradalom és szabadságharc. Alapos kutatásai alapján megírta Megyaszó monográfiáját Megyaszó története címmel, mely halála után 1990-ben kiadásra került a Borsod-Abaúj-Zemplén Megyei Levéltár gondozásában. Büdszentmihály történetét 1973-ban kézirat gyanánt bekötött formában tette közzé Történelmi olvasókönyv Tiszavasvári címmel. Ez az írógéppel készült terjedelmes bekötött könyv nem tudni hány példányban készült. Tudomásom szerint egyik gyermekének sincs tulajdonában. Elképzelhető, hogy Nyíregyházán vagy a Miskolcon levő Megyei Levéltárban, esetleg az Országos Levéltárban fellelhető.

A könyv előszavában elég pesszimistán írta: „Ez a kiadás még nem teljes, mert egyrészt magamra hagyva, senkitől semmi támogatást nem kapva dolgoztam...”, de aztán hangnemet váltva szeretettel ajánlja az utókornak.

Szerencsém van, mert Sulyok József Tiszavasvári egykori tanácselnöke, majd polgármestere, aki irodalmi és történelmi vénával is meg van áldva, kölcsönadta tanulmányozás végett azt a példányt, melyet Duci néni (Zoltán felesége) 1985-ben a tanácselnöknek dedikált, valószínűsíthetően azért, hogy a rengeteg történelmi dokumentum ne kerüljön süllyesztőbe, ne menjen feledésbe. Az igen értékes Történelmi olvasókönyvet Sulyok úr a Városi Könyvtár helytörténeti gyűjteményének ajándékozta. Onnan kutatás céljára kikölcsönözhető.

Megható, de tudott dolog számomra az a testvéri szeretet, mellyel a két fiútestvér (Zoltán és László) ragaszkodott egymáshoz, amit a könyv első lapján mementóként írt:

„Kedves, szeretett néhai öcsémnek,

Hankó László ének-zenetanárnak
emlékezetéül ajánlva
Tiszavasvári. MCMLXXIII.”

Az idősebb korosztály minden biztonnal emlékszik még Dr.Hankó Zoltán természetes alakjára (185 cm. és 140 kg), kimért, élvezetes előadói stílusára és széles ballonkerekű, megerősített vázú Csepel kerékpárjára, amely állandó segédeszköze volt közlekedésénél előrehaladott életkorában. Később a szeme világát is majdnem elvesztette glaukóma (zöldhályog) miatt.

Hetvenkilenc éves korában nagy részvét mellett Tiszavasváriban búcsúztatták, s még ugyanazon a napon a Zemplén-megyei szeretett szülőfalujában Megyaszón helyezték örök nyugalomba.

Forrás: családi íratok, gyerekei, kollégái, tanítványai elbeszélései, saját emlékeim.

keresztfia: Hankó András

Tiszavasvári